

Anotace

Předmětem této disertační práce je analýza vztahu mezi ochranou životního prostředí na jedné straně a úpravou volného vnitřního trhu Evropské unie na straně druhé. V praxi evropského práva se toto napětí promítá nejen do úpravy volného pohybu zboží, ale také např. do oblasti soutěžního práva. Ochrana životního prostředí je v současné době jedním z komplexních témat práva a politiky. Nutnou reakcí na nepříznivé změny životního prostředí je stanovení závazných pravidel ochrany životního prostředí na úrovni mezinárodního práva, práva unijního a vnitrostátního práva. Vnitřní trh EU představuje jednotný prostor, v němž jsou zajištěny základní tržní svobody – volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Volný pohyb zboží jako klíčový princip vnitřního trhu je upraven v článcích 28 – 37 Smlouvy o fungování Evropské unie. Souvislost s životním prostředím se promítá do kvality a charakteristiky výrobků a do podmínek, za kterých jsou tyto výrobky uváděny na trh v jednotlivých členských státech. S ochranou životního prostředí je silně spjata i oblast služeb, která se týká například provozování skládek. Při kolizi cílů EU v oblastech vnitřního trhu a ochrany životního prostředí je nutné nalézt vyvážený přístup mezi ochranou environmentálních cílů a zajištěním ekonomických principů Evropské unie. Ochrana životního prostředí bylo v prvních fázích evropské integrace věnováno poměrně málo pozornosti. Postupem času se však ochrana životního prostředí stala cílem rovnocenným zásadám vnitřního trhu. Prohlubující se integrace vnitřního trhu může být přesto někdy vnímána jako hrozba pro životní prostředí. Koordinace obou cílů Evropské unie je proto nadále důležitou právní výzvou. Opatření přijatá za účelem ochrany životního prostředí mohou mít vedlejší efekt v podobě určitého omezení volného pohybu zboží. Práce vychází z platné unijní úpravy a z mnoha konkrétních případů, ve kterých byl řešen konflikt mezi dvěma výše zmíněnými principy. Pozornost je také věnována problematice vztahu ochrany životního prostředí a soutěžního práva, např. v souvislosti s problematikou dominantního postavení soutěžitelů. To se týká otázky poskytování zvláštních výhod tuzemské výrobě nebo domácímu trhu dotyčného státu. Ochrana životního prostředí nabývá značného významu od roku 1987, kdy byla zakomponována do smluv. Některá ustanovení primárního práva objasňují, že sledovaný cíl společného vnitřního trhu nemusí být brán v úvahu pouze jako omezení překážek na vnitřním trhu. Rozdílné přístupy v právních úpravách ochrany životního prostředí ve členských státech mohou naopak vést i k ohrožení konkurenceschopnosti. Politika na ochranu životního prostředí, která nebyla původně pojata do zakladatelských smluv, se dostala mezi prioritní činnosti teprve v souvislosti s přijetím programu vnitřního trhu. S podmínkami

spravedlivé soutěže na vnitřním trhu souvisí nebezpečí „ekologického dumpingu“ - záměrně nízké ekologické standardy umožňují nízké náklady a zvyšují komparativní výhody výrobců a vývozců z dané země. EU určuje minimální ekologické standardy a byly vytvořeny speciální procedury omezující vládám členských států možnosti poskytnout státní podporu firmám, pokud by to ovlivnilo podmínky férové soutěže na jednotném trhu. Podstatnou roli při ochraně životního prostředí hraje SDEU, který svým výkladem dotváří unijní pravidla a může je konkretizovat. Co se poskytování služeb týká, práce se zaměřuje na unijní úpravu svobody usazování (čl. 49 SFEU) a na volný pohyb služeb podle čl. 56 – 62 SFEU. Služby tvoří až dvě třetiny Unijního hrubého domácího produktu a oblast služeb poskytuje největší možnosti zaměstnání. Judikatura SDEU na úseku, ve kterém se současně prolínají obě oblasti (jak volný pohyb služeb, tak ochrana životního prostředí) je kvantitativně poměrně omezená. Nicméně i z několika málo výše zmíněných případů lze vyčíst poměrně jasný postoj SDEU v otázce výkladu pravidel a zásad vztahujících se na tuto problematiku. SDEU klade bezesporu důraz na volný pohyb služeb a na nediskriminační přístup na trh jiného členského státu. Podrobněji je prozkoumána úprava podle čl. 101 SFEU, týkající se pravidel pro podniky a výjimek z těchto pravidel, dále zákaz dominantního postavení podle čl. 102 SFEU, dále se věnuje úpravě veřejných podniků a dále zkoumám úpravu státních podpor.